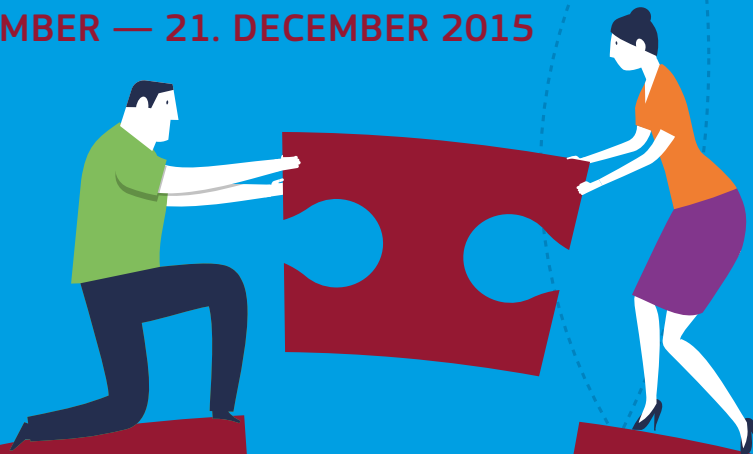

OVERVINDELSE AF HINDRINGER I GRÆNSEOMRÅDER

SAMMENFATTENDE RAPPORT OM DEN OFFENTLIGE ONLINE-HØRING
21. SEPTEMBER — 21. DECEMBER 2015

JURIDISK MEDDELELSE

Hverken Europa-Kommissionen eller nogen person, der handler på dennes vegne, kan holdes ansvarlig for brugen af de oplysninger, der findes i denne publikation, og ej heller for eventuelle fejl i publikationen på trods af den grundige forberedelse og kontrol.

Denne publikation afspejler ikke nødvendigvis Den Europæiske Unions synspunkter eller holdninger.

**Europe Direct er en service, der har til formål at hjælpe med at besvare
Deres spørgsmål om Den Europæiske Union.**

**Frikaldsnummer (*):
00 800 6 7 8 9 10 11**

*(*) Visse mobiltelefoniudbydere tillader ikke opkald til 00 800-numre,
og der kan pålægges en afgift ved opkald til dem*

Der findes flere oplysninger om Den Europæiske Union på internettet
(<http://europa.eu>).

Luxembourg: Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2016

Europa-Kommissionen; Generaldirektoratet for Regionalpolitik og Bypolitik
REGIO DG 02 - Communication
Mrs Ana-Paula Laissy
Avenue de Beaulieu 1
1160 Bruxelles

ISBN: 978-92-79-57369-9 (print)

ISBN: 978-92-79-57389-7 (PDF)

doi:10.2776/019436 (print)

doi:10.2776/5925 (PDF)

Forsideillustration: © iStockphoto

© Den Europæiske Union, 2016
Gengivelse er tilladt med kildeangivelse.

Printed in Belgium

OVERVINDELSE AF HINDRINGER I GRÆNSEOMRÅDER

SAMMENFATTENDE RAPPORT OM DEN OFFENTLIGE ONLINE-HØRING
21. SEPTEMBER — 21. DECEMBER 2015

INDHOLDSFORTEGNELSE

FORORD.....	5
KAPITEL 1: METODOLOGI FOR DEN OFFENTLIGE HØRING OG DENNE RAPPORT.....	6
KAPITEL 2: RESPONDENTPROFILER.....	8
KAPITEL 3: HINDRINGER.....	12
KAPITEL 4: BESKRIVELSE AF HINDRINGER OG LØSNINGSFORSLAG.....	16
KAPITEL 5: HOLDNINGER TIL SAMARBEJDE PÅ TVÆRS AF GRÆNSERNE.....	30
KAPITEL 6: KONKLUSIONER.....	34
FÅ MERE AT VIDE.....	36

FORORD

Det er mig en glæde at kunne præsentere resultaterne af den offentlige online-høring om overvindelse af hindringer i grænseområder, som jeg søsatte i september 2015 i Wien/Bratislava.

Høringen var åben i tre måneder og modtog 623 besvarelser, som analyseres og sammenfattes i denne rapport.

Formålet med denne offentlige høring er at identificere de største hindringer ved interaktion på tværs af grænser samt potentielle løsninger ved at lytte til meninger fra borgere, organisationer, virksomheder og offentlige myndigheder i Den Europæiske Unions grænseområder.

Denne offentlige høring er en del af et bredere initiativ kendt som »den grænseoverskridende evaluering« og er faktisk en af tre søjler i dette initiativ. Den grænseoverskridende evaluering blev sat i værk for at fejre 25 år med EU-investeringer i »Interreg«-programmerne, som er aktive i hele EU. På trods af denne lange tradition med samarbejde på tværs af grænserne er der stadig udfordringer, og nogle af disse kan ikke løses af Interreg-finansiering alene — det er f.eks. retlige og administrative hindringer og sprogbarrierer.

Kommissionens Generaldirektorat for Regionalpolitik og Bypolitik (GD Regio) har således til hensigt at anvende denne evaluering til at undersøge de forskellige former for hindringer, der stadig findes, og de mulige måder at komme dem til livs på. De andre to søjler i evalueringen omfatter en ekspertundersøgelse, som skal udarbejde en fortegnelse over hindringer i grænseområder, og casestudier, der skal illustrere dem, samt en serie workshops med interesseparter om det samme emne.

Uden at afsløre alle resultater her og ødelægge læseoplevelsen kan jeg allerede nu fortælle, at besvarelserne bekræfter flere vigtige pointer, som GD Regio i forvejen var klar over via vores mangeårige erfaring med samarbejde på tværs af grænserne via Interreg.

For eksempel peger respondenterne tydeligt på problemer med arbejdskraftens bevægelighed på tværs af grænser, skatteforhold og adgang, som alle er basale forhold for personer, der bor i grænseområder, men som ofte påvirkes negativt af retlige og/eller administrative hindringer. Hvad der er mere overraskende er måske, at mange respondenter opfatter sprogforskelle som et problem i naboforhold. Såvel borgere som organisationer efterspørger i høj grad, at sprogundervisning styrkes, og at kulturelle udvekslinger støttes med langt større synlighed.

Den grænseoverskridende evaluering fortsætter indtil først i 2017, hvor de vigtigste resultater og anbefalinger vil blive præsenteret i et dokument om spørgsmål. Indtil da kan du læse om og reflektere over de interessante resultater i denne rapport

Corina Crețu

EU-kommissær med ansvar for regionalpolitik

KAPITEL 1

Metodologi for den offentlige høring og for denne rapport

DEN OFFENTLIGE HØRING

Europa-Kommissionens offentlige online-høring om overvindelse af hindringer i grænseområder blev søsat den 21. september 2015 og kørte i tre måneder indtil den 21. december 2015. Den bestod af et online-spørgeskema, som omfattede en blanding af lukkede og åbne spørgsmål, og den var tilgængelig via værktøjet EUSurvey på 23 EU-sprog.

Undersøgelsen dækkede indre grænseområder i Den Europæiske Union samt grænseområder mellem EU-lande og EFTA-lande (Den Europæiske Frihandels-sammenslutning) og EØS-lande (Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde). I undersøgelsen blev borgere, organisationer, virksomheder og offentlige myndigheder i EU's grænseområder bedt om at fortælle om deres syn på de tilbageværende hindringer ved interaktion på tværs af grænser samt om at foreslå løsninger til at tackle dem. Denne rapport opsummerer og analyserer deres besvarelser.

Efter at høringen var blevet søsat af kommissær Crețu, blev der arrangeret et »roadshow« med deltagelse af den øverste ledelse i Europa-Kommissionens Generaldirektorat for Regionalpolitik og Bypolitik (GD Regio), der skulle reklamere for initiativet. De besøgte elleve grænseområder i hele EU⁽¹⁾.

Der blev modtaget i alt 623 besvarelser af online-spørgeskemaet. Der blev samtidig

oprettet en funktionspostkasse⁽²⁾, så respondenterne kunne sende dokumenter (f.eks. dokumenter, artikler og publikationer) direkte via e-mail. 31 respondenter sendte materiale til postkassen, og af dem gav 21 yderligere oplysninger, efter at de havde besvaret spørgeskemaet.

Respondenterne kunne vælge, hvordan deres besvarelser skulle offentliggøres. Mulighederne var:

- ⊕ at tillade GD Regio at offentliggøre alle oplysninger i bidraget, herunder identitet: valgt af 30% af respondenterne;
- ⊕ at tillade GD Regio at offentliggøre alle oplysninger i bidraget anonymt: valgt af 46% af respondenterne;
- ⊕ at frabede sig offentliggørelse af bidraget, men tillade GD Regio at anvende det til analyseformål: valgt af 23% af respondenterne.

Bidragene fra personer, som tillod offentliggørelse, kan ses på GD Regios websted.

METODOLOGI ANVENDT I DENNE SAMMENFATTENDE RAPPORT

Uanset betingelserne for offentliggørelse af besvarelserne blev alle 623 bidrag medtaget i udarbejdelsen af denne sammenfattende rapport og vil blive inddraget i den videre analyse. De input, vi modtager via funktionspostkassen, vil også blive behandlet og medtaget i det videre arbejde med den grænseoverskridende evaluering. De er dog ikke blevet opsummeret i denne rapport, da bidragene var forskellige hvad angår type, stil og omfang, og derfor var det sværere at sammenholde dem med de strukturerede besvarelser fra spørgeskemaerne.

I kapitel 2 er besvarelserne af rækken af »profileringsspørgsmål« blevet analyseret med henblik på at give en oversigt over

respondenternes væsentligste kendetegn: identitet, oprindelsessted, grænseoverskridende aktivitet og generelt kendskab til samarbejde på tværs af grænserne. Kapitel 3 analyserer de vigtigste typer af hindringer, som respondenterne støder på, og de forskelle, der opleves ud fra de forskellige profiler. I kapitel 4 gives der særlig opmærksomhed til besvarelserne af de åbne spørgsmål vedrørende beskrivelse af hindringer og forslag til løsninger. Kapitel 5 analyserer de holdninger, som respondenterne udtrykker i forbindelse med udviklingen af samarbejdet på tværs af grænserne i deres region i løbet af det sidste årti. Endelig præsenterer kapitel 6 de vigtigste konklusioner fra besvarelserne af spørgeskemaet.

KAPITEL 2

Respondentprofiler

IDENTITET OG OPRINDELSESSTED

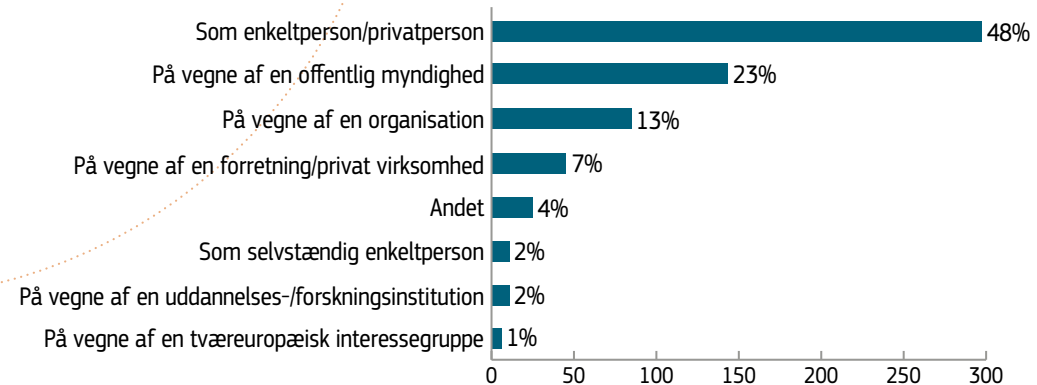
Blandt de 623 besvarelser af spørgeskemaet udgør, **privatpersoner** den største gruppe af respondenter og repræsenterer lige under 50% af det samlede antal (se figur 1).

Personer, der besvarer spørgeskemaet på vegne af **offentlige myndigheder** er den næststørste gruppe og udgør næsten én ud af fire respondenter. Blandt disse offentlige

myndigheder er langt de fleste (flere end otte ud af ti) regionale eller lokale myndigheder i grænseområder som f.eks. kommuner, amtsråd, delstater og regioner. Resten er overvejende nationale myndigheder (hovedsageligt afdelinger i ministerier) og individuelle Interreg-programmer.

Desuden svarede 13% af respondenterne på vegne af en **organisation**. Blandt disse organisationer findes der en række kategorier, herunder selskaber for egnsudvikling, virksomheds- og industriforbund, foreninger og grænsetværk/grænseoplysningsvirksomheder.

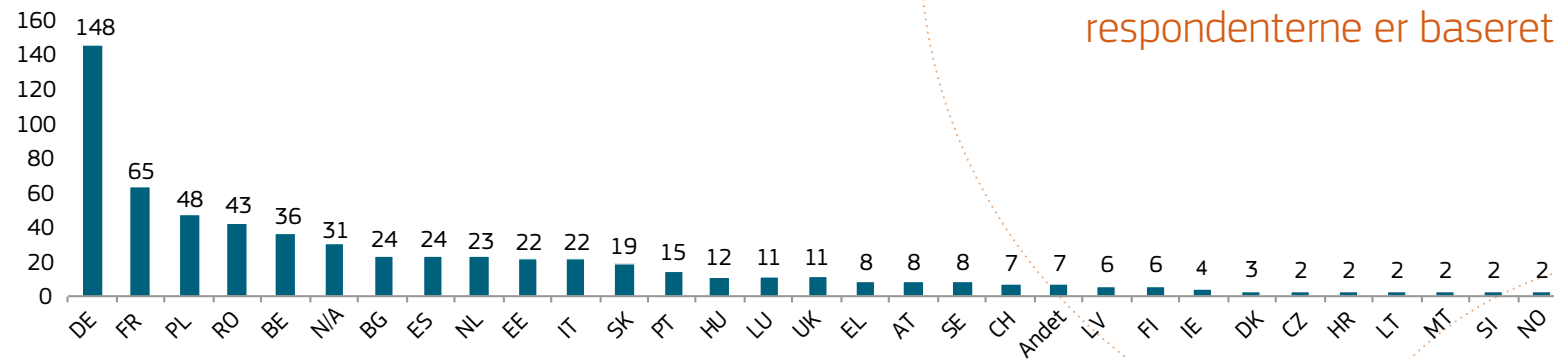
Figur 1: I hvilken egenskab svarer du på dette spørgeskema?

Samlet set står **virksomheder og selvstændige enkeltpersoner** for under 10% af besvarelserne. Højere lærestudier og forskningsinstitutioner udgør en mindre gruppe med 2% af besvarelserne. Der er seks bidrag fra tværeuropæiske interessegrupper, hvilket svarer til omtrent 1% af det samlede antal besvarelser.

Endelig valgte en meget lille del af respondenterne (3%) muligheden »**andet**«. I de fleste tilfælde var disse tættere på offentlige myndigheder eller organisationer generelt, for eksempel kommunalbestyrelser, byplanlægningsagenturer eller den europæiske gruppe for territorielt samarbejde (EGTS).

Figur 2 (3): Lande, som respondenterne er baseret i

Nogle personer, som tidligere havde været involveret i forskellige former for samarbejdsaktiviteter på tværs af grænserne, valgte også at markere deres bidrag i denne kategori.

Som angivet i figur 2 er der en høj koncentration af besvarelser i et begrænset antal lande. Omkring halvdelen af besvarelserne kommer fra blot fire lande: Tyskland, Frankrig, Rumænien og Polen. Nogle lande er ikke særlig godt repræsenteret — i 15 lande er antallet af respondenter under ti.

Den meget høje deltagelse af respondenter fra nogle lande kan delvis forklares med antallet af grænser samt graden af samarbejdsaktiviteter på tværs af grænserne og finansiering. Det kan for eksempel være til-

fældet for Tyskland, som deler landegrænse med ni lande, deltager i 12 Interreg A-programmer og tiltrækker en betydelig andel af Interreg-midlerne.

I andre lande som f.eks. Rumænien kan antallet af indre grænser eller samarbejdsprogrammer ikke være den eneste forklaring på det store antal besvarelser. Den store deltagelse kan skyldes en særligt stor kommunikationsindsats i landet.

RESPONDENTERNES FORHOLD TIL GRÆNSEOMRÅDER

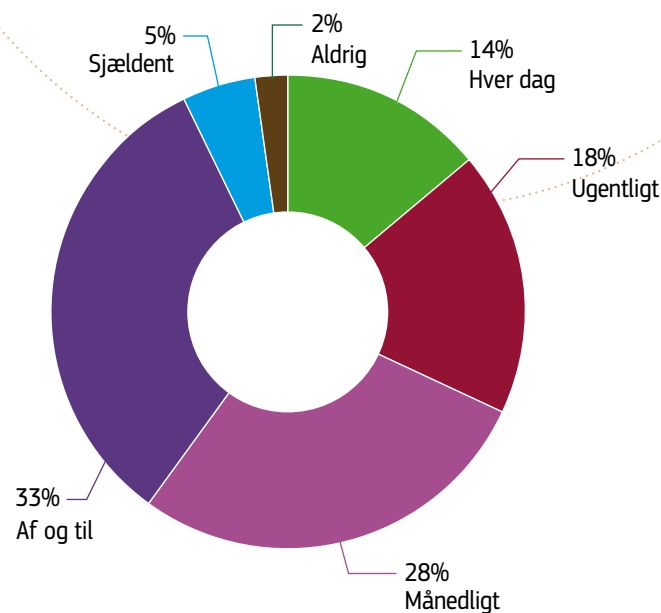
De første spørgsmål, der blev stillet, havde til hensigt at definere respondentens profil, især forholdet til EU's grænser. Som forventet har de personer, der bidrog til høringen, et

forholdsvis godt kendskab til EU's grænser:

- ⊕ Flere end **otte ud af ti enkeltpersoner** og virksomheder, der svarede på høringen **er enten bosiddende, eller baseret i et grænseområde** (84%).
- ⊕ Flere end **seks ud af ti organisationer specialiserer sig i enten samarbejde på tværs af grænserne** eller et område, hvor de **bidrager til at lette hindringer i grænseområder** (64%); 29% sagde, at de ikke gjorde, mens resten ikke gav noget svar.

Figur 3:
Hvor ofte krydser du grænsen

**For enkeltpersoner, selvstændige og virksomheder:
hvor ofte krydser du grænsen?**

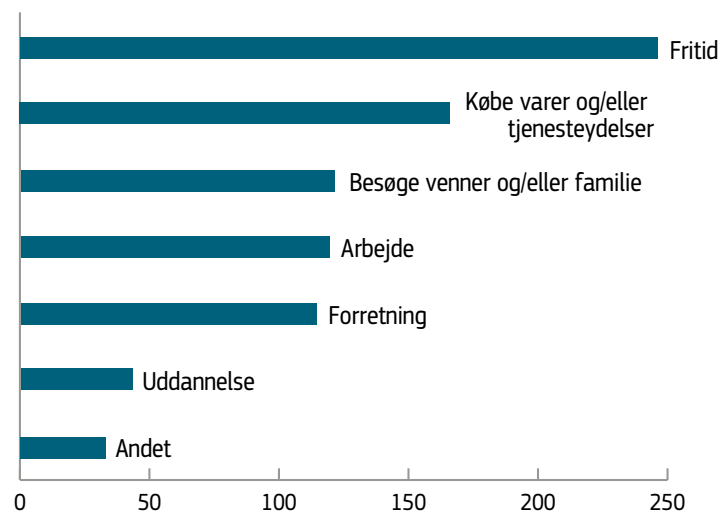

I spørgeskemaet kunne respondenterne også angive, hvor ofte de krydser grænsen — som enkeltperson, selvstændig eller virksomhed. Resultaterne i figur 3 viser, at respondenterne er meget mobile over grænserne.

Flere end én ud af to respondenter krydser grænsen mindst én gang om måneden. Omkring én ud af tre krydser den én gang om ugen eller oftere. Kun 7% krydser den sjældent eller aldrig. Med andre ord interagerer flere end ni ud af ti respondenter med den anden side af grænsen mindst flere

Figur 4:
Formål med at krydse grænsen

Hvad er formålet, når du krydser grænsen?

gange om året. Denne meget høje mobilitetsfrekvens⁽⁴⁾ bekræfter, at grænseproblemerne er meget relevante for respondenternes hverdag.

En anden vigtig oplysning er formålet med at krydse grænsen. Fordi enkeltpersoner, virk-

somheder og organisationer blev bedt om at vælge blandt flere forskellige formål med at krydse grænsen og kunne vælge mere end ét formål, er det samlede antal ikke 623.

Det mest almindelige formål med at krydse grænsen er fritid og turisme, som blev angivet af næsten to ud af fem respondenter. Denne kategori omfatter turistrejser eller hobbyer.

Det næstmest almindelige formål med at krydse grænsen er at købe varer og/eller tjenesteydelser — det blev angivet af flere end én ud af fire respondenter. Spørgeskemaet angav specifikt, at denne kategori også omfattede brug af tjenesteydelser som for eksempel sundhedsydelser.

At besøge venner og/eller familie er et formål med at krydse grænsen for cirka én ud af fem respondenter, hvilket fremhæver, at grænseoverskridende mobilitet er vigtig for social interaktion.

Arbejde, forretning og frem for alt uddannelse som formål er relativt mindre hyppige. Når disse tre kategorier kombineres (og der

tages højde for, at respondenterne kunne vælge flere formål med at krydse grænsen), viser det sig dog, at fire ud af ti valgte mindst én af disse tre kategorier som formål med at krydse grænsen. I de tilfælde hvor kategorien »andet« blev valgt beskrev dette i de fleste tilfælde aktiviteter, som enten var nært knyttet til eller reelt hørte ind under kategorien arbejde.

Med hensyn til det **samlede kendskab til samarbejdsaktiviteter på tværs af grænserne** udviste respondenterne en meget høj grad af kendskab, idet 89% svarede, at de kendte til sådanne aktiviteter i deres område, og 11% svarede, at de ikke kendte til dem. Selvom en lavere andel (81%) sagde, at de specifikt havde hørt om det europæiske territoriale samarbejde eller Interreg, er det stadig en høj procentdel⁽⁵⁾.

En forklaring på dette generelt høje kendskab er, at et betragteligt antal respondenter nævnte, at de på den ene eller anden måde havde været involveret i et grænseoverskridende samarbejde. Dette omfatter organisationer, som arbejder med samarbejde på tværs af grænserne generelt, samt institu-

tioner, som er direkte involveret i forvaltning af Interreg-programmer.

KAPITEL 3

Hindringer

Et af de vigtigste formål med den offentlige online-høring var at indsamle synspunkter om grænsehindringer samt forslag til, hvordan de kan fjernes. Derfor er de spørgsmål, hvor respondenterne blev bedt om at identificere relevante hindringer i deres område, særligt vigtige.

Denne analyse fremlægges i tre trin: først præsenteres en generel oversigt over besvarelserne. Dernæst beskrives bestemte observerede tendenser, som knytter respondentprofiler til en given besvarelse. Til sidst, i kapitel 4, analyseres hver kategori af hindringer mere

tilbundsgående, og såvel hvordan hindringerne kommer til udtryk som de angivne løsningsforslag præsenteres separat.

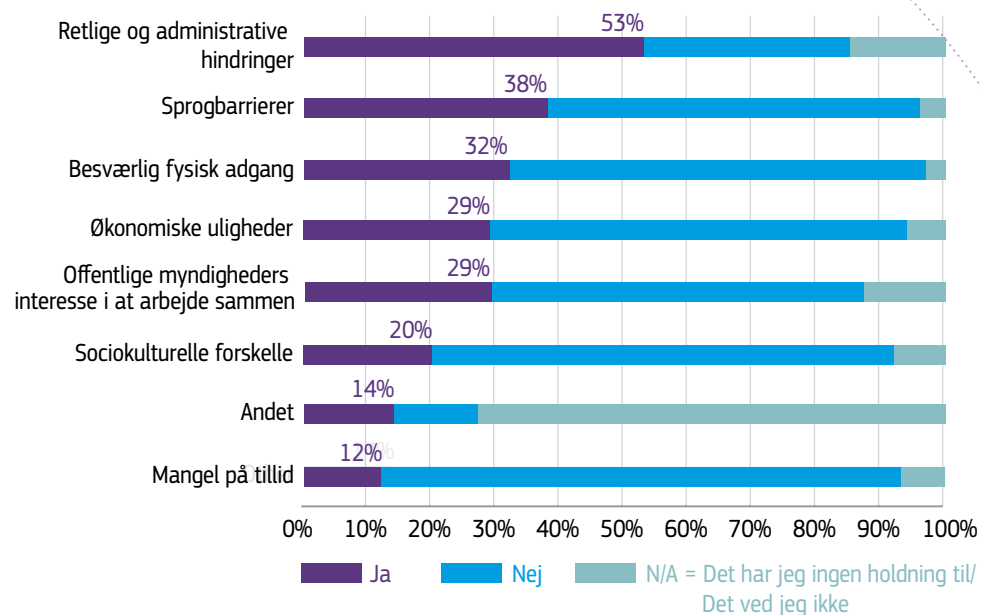
HINDRINGERNES HYPPIGHED

Som det fremgår af figur 5, nævnte respondenterne overordnet set retlige og administrative hindringer som den mest relevante grænsehindring for dem: flere end én ud af to respondenter ser det som en relevant hindring i deres område. Derefter kommer

sprogbarrierer: flere end én ud af tre respondenter anså dette for relevant. Lige bagefter finder vi besværlig fysisk adgang, der også nævnes som en hindring af næsten én ud af tre respondenter.

Denne top tre efterfølges af offentlige myndigheders interesse i at arbejde sammen og økonomiske uligheder; hver af disse hindringer nævnes af 29% af respondenterne. Til sammenligning ses sociokulturelle forskelle og mangel på tillid som mindre relevante; de

Figur 5: Hindrings relevans og hyppighed

Tabel 1: Type af respondent og valgte hindringer

Type af respondent	Besværlig fysisk adgang	Sprogbarrierer	Retlige og administrative hindringer	Mangel på tillid	Økonomiske uligheder	Sociokulturelle forskelle	Offentlige myndigheds interesse i at arbejde sammen
Som enkeltperson/privatperson	30%	28%	47%	12%	33%	17%	37%
På vegne af en forretning/privat virksomhed	9%	31%	33%	9%	20%	27%	18%
På vegne af en offentlig myndighed	41%	52%	59%	10%	22%	23%	14%
På vegne af en organisation	36%	53%	79%	20%	35%	27%	31%

nævnes kun af henholdsvis 20% og 12% af respondenterne.

De fleste besvarelser i kategorien »Andet« dækker aspekter, som kan relateres til de på forhånd definerede kategorier: hovedsageligt besværlig fysisk adgang, forskellige retlige og administrative hindringer samt mangel på interesse i grænseoverskridende samarbejde. Nogle besvarelser i kategorien »Andet« dækker også problemer, der kan anses for at være tværgående, som f.eks. manglende adgang til information, mangel på en fælles struktur til samarbejde på tværs af grænserne samt begrænset adgang

til grænseoverskridende data. Andre problemer er relaterede til medier/IKT som f.eks. geo-blokering, roaming-afgifter og manglende grænseoverskridende medier.

HINDRINGER EFTER OVERORDNEDE RESPONDENTTYPER

En nærmere gennemgang af resultaterne afslører, at nogle hindringer nævnes oftere af visse typer af respondenter, fordelt på tre forskellige dimensioner:

RESPONDENTKATEGORI

Den første dimension er koblingen mellem typerne af respondenter (særligt enkeltpersoner, virksomheder og offentlige myndigheder) og det, de har valgt som relevante hindringer.

Som det fremgår af tabellen ovenfor, **er der adskillige interessante variationer**, for eksempel:

- ⊕ Besværlig fysisk adgang nævnes som en hindring af færre end én ud af ti virksomheder, mens enkeltpersoner, offentlige myndigheder og organisationer lægger større vægt på dette.

- ⊕ Sprogbarrierer nævnes oftere af organisationer og offentlige myndigheder i forhold til enkeltpersoner og virksomheder.
- ⊕ Retlige og administrative hindringer er mere relevante for enkeltpersoner, offentlige myndigheder og organisationer end for virksomheder.
- ⊕ Enkeltpersoner og organisationer er mere kritiske over for offentlige myndigheds mangel på interesse i at arbejde sammen end virksomheder og de offentlige myndigheder selv.

HVOR OFTE KRYDSES GRÆNSEN⁽⁶⁾

En anden måde at se resultaterne på er at analysere forholdet mellem de valgte hindringer, og hvor ofte grænsen krydses.

Af tabellen nedenfor kan det udledes, at **jo oftere en person krydser grænsen, desto mindre er sandsynligheden for, at han eller hun nævner mangel på tillid som en hindring i grænseområder**. Den samme logik gælder for sprogbarrierer og sociokulturelle forskelle, med visse mindre afvigelser. Dette skal fortolkes med forsigtighed, da det ikke er muligt at fastlægge, om der er tale om

tilstedeværelse eller »retning« af kausalitet. Synes folk for eksempel, at sprog ikke i så høj grad er en hindring, fordi de krydser grænsen ofte (og kender deres naboers sprog)? Eller krydser de grænsen ofte, fordi de netop ikke oplever sprogbarrierer? Under alle omstændigheder kan disse tendenser observeres og undersøges.

Omvendt gælder, at **jo oftere en person krydser grænsen, desto mere sandsynligt er det, at han eller hun nævner retlige eller administrative hindringer som hindringer i grænseområder**. En mulig fortolkning er, at rejsehyppigheden øger risikoen for at støde på sådanne hindringer; med andre

Tabel 2: Hvor ofte krydses grænsen og valgte hindringer

Hvor ofte krydses grænsen	Besværlig fysisk adgang	Sprogbarrierer	Retlige og administrative hindringer	Mangel på tillid	Økonomiske uligheder	Sociokulturelle forskelle	Offentlige myndigheds interesse i at arbejde sammen
Hver dag	40%	19%	69%	4%	44%	15%	37%
Ugentligt	32%	29%	65%	4%	35%	13%	37%
Månedligt	24%	28%	42%	10%	25%	19%	29%
Af og til	24%	31%	29%	16%	28%	17%	33%
Sjældent eller aldrig	31%	38%	35%	27%	35%	38%	46%

Table 3: Formål med at krydse grænsen og valgte hindringer

Formål med at krydse grænsen	Besværlig fysisk adgang	Sprogbarrierer	Retlige og administrative hindringer	Mangel på tillid	Økonomiske uligheder	Sociokulturelle forskelle	Offentlige myndigheders interesse i at arbejde sammen
Arbejde	36%	29%	55%	11%	35%	13%	29%
Forretning	26%	32%	54%	13%	32%	20%	32%
Uddannelse	30%	28%	53%	9%	40%	23%	30%
Købe varer og/eller tjenesteydelser	24%	27%	52%	10%	28%	19%	32%
Besøge venner og/eller familie	34%	28%	53%	7%	30%	16%	41%
Fritid	25%	28%	46%	12%	28%	18%	32%

ord mærkes denne type hindringer kraftigere, hvis man krydser grænsen ofte (?).

Forholdet mellem hyppigheden af at krydse grænsen og besværlig fysisk adgang, økonomiske uligheder eller offentlige myndigheders interesse i at arbejde sammen er vanskeligere at fortolke, fordi det ikke er så entydigt og lineært.

FORMÅL MED AT KRYDSE GRÆNSEN⁽⁸⁾

Endelig er det også interessant at sammenligne de hindringer, som respondenterne har

valgt, med formålet med at krydse grænsen.

Fra denne vinkel er variationerne ikke så tydelige. Der kan dog udledes nogle generelle observationer:

- ⊕ Retlige og administrative hindringer lader til at have stor betydning for alle kategorier af respondenter og er kun en smule mindre relevante for dem, der krydser grænsen med fritid som formål.
- ⊕ Mangel på tillid anses generelt for at være mindre relevant som hindring og endda

endnu mindre for respondenter, som krydser grænsen for at besøge venner og/eller familie.

- ⊕ Der er også en tendens til, at respondenter, der krydser grænsen med dette formål, siger, at offentlige myndigheders (manglende) interesse i at arbejde sammen er en hindring — mere end i de andre kategorier.

KAPITEL 4

Beskrivelse af hindringer og løsningsforslag

I spørgeskemaet blev respondenterne bedt om at besvare en række åbne spørgsmål om de hindringer, der kan forekomme i grænseområder ved interaktion over grænsen.

Den enkelte respondent kunne vælge op til tre hindringer, som han eller hun mente, der var flest problemer med, og forklare dem med en beskrivelse af, i hvilken form den enkelte hindring optrådte, og hvordan den påvirkede dagligdagen. Det var også muligt at foreslå løsninger. Dette kapitel analyserer disse aspekter.

Det skal bemærkes, at det var frivilligt for respondenterne at besvare denne del af spørgeskemaet, så derfor er antallet af forklaringer forskelligt for typerne af hindringer. For eksempel kommenterede cirka fire ud af ti respondenter på konkrete eksempler på retlige og administrative hindringer, mens kun én ud af ti mere specifikt omtalte offentlige myndigheds (manglende) interesse i at arbejde sammen og løsninger på dette — på trods af, at det ansås for relevant af 29% af respondenterne.

RETLIGE OG ADMINISTRATIVE HINDRINGER

Som det fremgår nedenfor, er den hindring, der oftest nævnes, retlige og administrative hindringer, som anses for at være relevant af over halvdelen af alle respondenter (53%).

Hindringer

Et iøjnefaldende træk ved besvarelserne er, at beskæftigelse generelt set er et stort problem i forhold til

retlige og administrative hindringer. **Det fremgår klart fra respondenterne, at retlige og administrative hindringer gør det mere besværligt at være ansat på den ene side af grænsen og bo på den anden.**

Dette problem vedrører en række aspekter. En af de oftest nævnte bekymringer er **manglende anerkendelse af uddannelse og kvalifikationer**. På trods af de fremskridt mod at harmonisere på dette område, siger jobsøgende, at de ofte mødes med manglende viden om udenlandsk uddannelse fra arbejdsgiverne. Nogle går så langt som til at beskrive reel diskrimination i adgang til jobs på den anden side af grænsen.

Forskelle i socialsikrings-, pensions- og skattesystemer nævnes ofte også som en tung byrde for grænsearbejdere. I nogle tilfælde stiller disse problemer arbejdstagerne ringere på grund af vanskeligheden ved at opnå fordele eller forskellige skatterelaterede problemer, hvilket fører til en høj grad af usikkerhed for den berørte person.

Den **generelle kompleksitet ved de administrative procedurer** er i sig selv meget sigende; den beskrives som at afholde personer fra at arbejde på den anden side af grænsen. Nogle af respondenterne understreger arbejdstagernes manglende viden om de regler, der gælder på den anden side af grænsen, samt at de offentlige myndigheder ikke er vant til situationer med grænsearbejdere. Dette kan nok mere generelt tilskrives et tværgående problem med manglende information, men det nævnes stadig ofte som en særlig administrativ eller retlig hindring.

Andre mere specifikke retlige problemer, som nogle respondenter nævner, er for eksempel regler, der forhindrer brug af løsninger med distancearbejde for grænsearbejdere, hvilket stiller dem dårligere end indenlandske arbejdstagere.

Det er dog også vigtigt at nævne, at der er flere besvarelser, hvori der peges på, at grænsearbejdere har en fordel, fordi deres mobilitet gør det lettere for dem at få adgang til forskellige offentlige tjenesteydel-

ser som f.eks. sundhedsydelser på begge sider af grænsen.

»De forskellige skatte- og socialsikringssystemer betyder, at folk kan falde mellem systemerne. På grund af de forskellige lovgivninger opstår der situationer, hvor en ansat ikke kan modtage ydelser i nogen af landene, som indbyggerne i de enkelte lande er berettiget til.«⁽⁹⁾

»Retlige og administrative hindringer tilskynder ikke folk til at arbejde i en naboregion. Al den ekstra administration i forbindelse med social sikring, skat osv. er meget krævende for grænsearbejdere.«

»Nogle certifikater, der udstedes i hjemlandet, er ikke gyldige i nabolandet, og det betyder, at det ikke er muligt at udøve det samme erhverv, eller at der er ekstraomkostninger forbundet med at få det nødvendige certifikat i nabolandet.«

Beskæftigelse er dog ikke det eneste område, hvor der opstår problemer med retlige og administrative hindringer. **Virk-**

somheder og iværksættere møder også disse hindringer, selv om dette emne nævnes omtrent halvt så ofte som beskæftigelse (hvilket kan skyldes, at privatpersoner udgør omkring halvdelen af respondenterne i høringen). **Forskelle i tekniske standarder og forskrifter for produkter samt visse tjenesteydelser fungerer i praksis som hindringer for adgang til specifikke markeder på tværs af grænserne.**

For virksomheder anses problemet med **information og kendskab til** retlige og administrative regler, der gælder på den anden side af grænsen (vedrørende skat, forsikring, arbejdsulykker osv.), også som relevant.

»Forskellig lovgivning på områderne social sikring, beskæftigelse, skat og selskaber udgør en hindring for grænseoverskridende aktiviteter.«

»Forskellige standarder og nationale forskrifter, herunder nationale testkrav (især i Tyskland), er en hindring for grænseoverskridende handel. [...] For medicinalva-

rer betyder forskellige krav til oplysninger på emballagen, at den samme emballage ikke kan bruges, også selvom sprogkravene er de samme (f.eks. i Sverige og Finland). Langsommelige godkendelsesprocedurer skaber også hindringer.»

»Retlige og tekniske forskelle forhindrer franske virksomheder i at deltage i tyske licitationer.«

Generelt set er de, **specifikke problemer af retlig og administrativ karakter, der nævnes oftest og skaber problemer for alle kategorier af respondenter, de forskellige skatte- og socialsikrings-systemer, herunder sygesikrings- og pensionssystemer.** Disse præsenteres især som store hindringer for arbejdstagernes mobilitet.

I nogle besvarelser nævnes også mangelfuld **koordinering mellem nationale forvaltninger**, herunder inkompatible administrative regler og problemer med overførsel af information mellem systemer, udover en manglende harmonisering af de nationale syste-

mer. Desuden er der kommentarer om den **generelle usikkerhed ved grænseoverskridende løsninger**, hvor forskelle i retlige og administrative kompetencer hæmmer mulighederne for bredere og mere struktureret samarbejde, eller også er de identificerede grænseoverskridende løsninger ikke relevante for alle typer af samarbejde (f.eks. den europæiske gruppe for territorielt samarbejde). Disse problemstillinger stikker dybere end grænseoverskridende forvaltninger og angår også nationale, centraliserede spørgsmål, selvom de synes at kunne mærkes mest tydeligt af dem, der bor i grænseområder og aktivt krydser grænsen med forskellige formål.

»Hvis jeg for eksempel skulle miste mit job, ville det tage mig meget lang tid at komme igennem de administrative formaliteter, før jeg kunne få arbejdsløshedsunderstøttelse. Det gælder for alle former for social sikring, og det er stressende både på mellemlang og på lang sigt.«

I besvarelserne, **beskrives retlige hindringer også som noget, der stiller indbyggere i grænseområder dårligere som**

forbrugere, når de køber eller anvender forskellige varer og tjenesteydelser. Det gælder særligt på de følgende områder:

- ⊙ **Bankvæsen:** ugunstige forhold i forbindelse med at åbne bankkonti, adgang til forbrugslån, forsikring, realkreditlån osv. på den anden side af grænsen eller manglende godtagelse af visse betalingsmidler. Nogle siger, at det er nødvendigt at have en bankkonto på begge sider af grænsen for at kunne håndtere hverdagen som grænseborger.
- ⊙ **Telekommunikation og post:** roaming-afgifter for mobiltelefoner; hindringer for adgang til udenlandske mobiltelefonabonnementer; særnumre, der ikke er gyldige i udlandet; geo-blokering på internet-websteder og høje posttakster, som ikke tager højde for den geografiske nærhed.
- ⊙ **Sundhedsydelser:** fravær af enten koordinering eller information om betingelser for adgang til sundhedsydelser i udlandet.

⊕ **Transportsektoren:** forskellige billetpriser og systemer, problemer ved køb af et køretøj på den ene side af grænsen og registrering af det på den anden side.

Nogle nævner også manglende aftaler mellem lægevagt og redningstjenester om at fungere på begge sider af grænsen (f.eks. må en ambulance ikke krydse en landegrænse for at køre en patient til det nærmeste hospital).

Mulige løsninger

Mulige løsninger omfatter: **tilskyndelse til større konvergens i administrative rammer eller ordninger, mere fleksibilitet og gensidige aftaler, styrkelse af de relevante kompetenceniveauer samt større udbredelse af information til borgere, virksomheder og organisationer.**

Et betydeligt antal respondenter peger på forskelle i gennemførelsen af EU-regler (direktiver) som en årsag til retlige og administrative hindringer. De opfordrer til **bedre koordinering og harmonisering**

af gennemførelsen af administrative ordninger i grænseområder, for eksempel gennem vurdering af indvirkning på grænseområder, med det formål at fremme større konvergens.

Mere **fleksibilitet efterspørges også ved generel gennemførelse af national og regional lovgivning** i grænseområder: idéen om at »fritage« et grænseområde fra national lovgivning eller tilpasse lovgivningen til de lokale forhold i grænseområdet foreslås flere gange. For at kunne finde de bedste løsninger for grænseområder mener nogle respondenter, at det burde være tilladt at eksperimentere med og gennemføre projekter, som ligger uden for den nationale administrative ramme, for eksempel pilotprojekter.

»Hvis man vil arbejde på at fjerne hindringerne, er det nødvendigt at standardisere alle administrative ordninger, som påvirker begge områder. [...] Det er absolut nødvendigt, at Europa-Kommissionen udarbejder tydelige retningslinjer, som er ens for alle lande.«

»Harmoniser procedurer; få aftaler i stand mellem medlemsstaterne angående social sikring, skatteregler osv.«

»Rådgivende organer skal udvides, ekspertisen skal samles med henblik på at afhjælpe specifikke problemer, og løsningsforslagene skal videresendes til de relevante instanser (f.eks. projektgrupper for grænsearbejdere). Det bør være muligt at indføre forsøgs klausuler i grænseområder. Det bør være tilladt for projekter at afvige fra national lovgivning eller nationale standarder.«

»I forbindelse med europæisk lovgivning bør det fastlægges, at det er muligt at afvige fra nationale retlige bestemmelser af hensyn til fornuftige grænseoverskridende løsninger vedrørende regionaludvikling.«

Et par besvarelser bringer også **spørgsmålet om administrative kompetencer** op: **skævhederne mellem de administrative strukturer på hver side af grænsen** anses for at være en hindring for samarbejde og overenskomster.

Nogle besvarelser omtaler, at det kunne være interessant at udvikle visse strukturer yderligere, som f.eks. Euroregioner og EGTS'er, og give dem flere midler eller mere kompetence til at handle. Selvom disse instanser af nogle respondenter betragtes som en potentiel kilde til bæredygtighed i samarbejdet på tværs af grænserne, anser mange dem for at være for små, hvad angår størrelse og anvendelsesområde til at kunne afhjælpe alle aktuelle udfordringer og muligheder — og derfor bør man udforske en ny struktur.

»Fordi der er forskellige områder med problemer, hvoraf nogle omfatter langsomme processer og procedurer, ville velplacerede og velintegrerede institutioner på tværs af grænserne tilbyde den bedste løsning, da de ville kunne identificere, arbejde på og om nødvendigt videregende disse problemer. [...] Visse problemer kan dog kun løses på nationalt eller europæisk plan. Nærhedsprincippet er afgørende.«

Forskelle i de måder, som forvaltningerne arbejder på, samt manglende informationsudveksling betragtes som problemer, der

delvist kan afhjælpes med it-udvikling.

Forbedret dataudveksling kan forenkle procedurer og dermed lette en del af byrden for den enkelte og afkorte de til tider langsomme procedurer. Der tales også om en generel udveksling af god praksis.

»Selv i de tilfælde, hvor det ikke er muligt at harmonisere lovgivningen, bør de nationale forvaltninger (f.eks. på socialsikringsområdet) arbejde sammen for at forenkle om ikke andet så de administrative procedurer. Måske kan dataudveksling også forenkle nogle af procedurerne.«

»Opret et enkelt kontor til indlevering af dokumenter, der skal sendes til socialsikringsinstitutioner i begge lande, så folk ikke skal henvende sig flere steder (al kommunikation mellem socialsikringsinstitutioner går gennem os, og nogle gange er der en masse, der skal frem og tilbage, og en del misforståelser).«

Endelig er det vigtigt at understrege de utallige hindringer, der nævnes som værende af retlig og administrativ karakter, og som anses

for at **stamme fra en generel mangel på både kendskab og oplysninger** angående dagligdagen på den anden side af grænsen. Mange føler, at de mangler information om de retlige og administrative regler i forhold til ansættelse på den anden side af grænsen. De løsninger, der foreslås, omfatter udvikling af oplysningskampagner. En anden idé omfatter at udnævne eller identificere flere personer, der skal have ansvaret for at informere offentligheden i kommuner og offentlige forvaltninger om mulighederne på den anden side af grænsen. Oplysningsaspektet hænger også tydeligt sammen med sprogbarrierer, hvor sprogundervisning — ikke kun for grænsearbejdere, men også for offentlige forvaltninger, der har med dem at gøre — beskrives som en måde at forbedre adgangen til information.

»Tydelige oplysningskampagner målrettet virksomheder og enkeltpersoner. Tydeligt identificerede personer, som behandler grænseoverskridende problemer vedrørende ydelser i kommuner og på skattecetre, der betjener offentligheden.«

»For at gøre det muligt for grænsearbejdere at gøre sig bekendt med deres retsstilling i det land, de arbejder i, ville det være hensigtsmæssigt, hvis myndighedernes websteder og de dokumenter, der skal udfyldes, var tilgængelige på mere end ét sprog — i hvert fald i grænseområder.«

SPROGBARRIERER

Generelt ser 38% af respondenterne sprog som et relevant problem i grænseområder, hvilket gør det til den næstmest nævnte hindringstype.

Hindringer

Først og fremmest er det vigtigt at nævne, at **sprog er en tværgående hindring, som har betydning i alle de kategorier, der er defineret i denne offentlige høring.** Det har sin egen kategori, men der henvises konstant til den i forhold til de andre hindringer og løsninger. For eksempel anses manglende kendskab til et nabolands sprog som væsentligt for samarbejde mellem offentlige

forvaltninger og mellem lokale politikere. Derfor blev det nogle gange nævnt i forbindelse med retlige og administrative hindringer eller offentlige myndigheders interesse i samarbejde. Desuden ses kulturel udveksling og sprogundervisning af mange som et middel til at opnå kulturel forståelse og tolerance, hvorimod det kan bidrage til spændinger og mistillid, når der tales forskellige sprog. På denne måde blev det ofte ledsaget af kommentarer i forhold til sociokulturelle forskelle og manglende tillid. I de fleste tilfælde angav respondenterne dog ikke et politikområde, hvor sprogbarrierer er mest problematiske.

Hvad angår konsekvenserne af sprogbarrierer, **påvirker de forskellige grupper, og derfor skal foranstaltningerne ifølge respondenterne rettes mod disse grupper.** Nogle betragter problemet fra et **bredt, samfundsmæssigt perspektiv og lægger vægt på, hvordan sprogbarrierer kan begrænse interaktion i dagligdagen,** for eksempel manglende engagement i fællesskabet eller livet som borger. Andre lægger mere vægt på **sprogbarrierer i arbejdsli-**

vet, og fokuserer på mulighederne for større mobilitet af arbejdskraft i grænseområder. I denne kontekst fremhæves et utilstrækkeligt teknisk ordforråd på fremmedsproget som en væsentlig hindring. I en anden kategori af besvarelser nævner respondenterne, at **mulighederne for udveksling af god praksis mellem forvaltninger vanskeliggøres i betydelig grad,** af sprogbarrierer. Derfor er det en prioritet for nogle af respondenterne at styrke de sproglige kompetencer i forvaltningerne med henblik på bedre kommunikation med borgere og andre forvaltninger.

Mulige løsninger

Løsningerne skal findes på både på udbudssiden (uddannelsestilbud) og efterspørgselsiden (fremme af interessen for sprogundervisning).

De vigtigste udfordringer, der nævnes, er manglen på muligheder for at lære sprog samt en opfattelse af en mangel på interesse blandt borgerne i grænseområder for

at lære nabolandets sprog. Derfor foreslår respondenterne eksempelvis **mere økonomisk støtte til uddannelse og livslang sprogundervisning**. Nogle respondenter lægger vægt på arbejdsrelateret uddannelse med henblik på at øge beskæftigelsesmulighederne i et naboland. Andre henviser til sprogundervisning i skolen og uddannelses-systemet i bredere forstand. I denne forbindelse kunne man arbejde for at indføre europæiske klasser eller grænseoverskridende tosprogede skoler, ligesom det at lære nabolandets sprog bør styrkes i grænseområder.

Idéen om **sprogudvekslingsprogrammer** får stor støtte fra mange respondenter. Disse programmer bør være egnede til børn og voksne, og der er behov for økonomisk støtte for at gøre dem mere tilgængelige for borgerne. Forvaltninger og offentlige myndigheder nævnes også som en vigtig målgruppe for sådanne foranstaltninger og for sprogundervisning generelt, så man på denne måde kan skabe tillid og gensidig respekt.

Mange respondenter understreger, at **sprogundervisning skal følges af udvikling af**

en interesse for nabolandet og forståelse af de sociale og kulturelle normer.

Derfor beskrives sprogundervisning ofte af respondenterne som noget, der også skal integrere sociale og kulturelle kompetencer.

»Sproglige færdigheder bør forbedres. Tidlig læring bør fokusere på tosprogethed i form af fælles daginstitutioner eller f.eks. tosprogede skoler, og de kvalifikationer, der opnås her, skal anerkendes på begge sider.«

»Sprogprojekter i grænseområder, ikke kun for børn eller studerende, men også let tilgængelige sprogkurser for voksne til overkommelige priser. Virksomheder kunne også stille sprogfaciliteter til rådighed for ansatte eller studerende.«

Desuden afhænger sprogbarrierer ifølge respondenterne ikke alene af tilgængeligheden af sprogundervisning, men det også et spørgsmål om at fremme borgernes interesse for sprog. Mange beklager, at nogle borgere i grænseområder udviser begrænset interesse for at lære naboens sprog. **Kom-**

munikation om fordelene ved at lære nabolandets sprog er omdrejningspunktet her, ifølge flere bidragydere. Nogle tager dette et skridt videre ved at introducere idéen om at gøre det obligatorisk at lære et nabolands sprog i skolen og/eller for offentlige forvaltninger at have mindstekrav til sproglige kompetencer. En del andre underkender dog ikke, at sprogundervisning indebærer en høj grad af frivillighed.

I nogle meget specifikke tilfælde præsenteres det at bevare et delt minoritetssprog som én måde at styrke den fælles grænseidentitet på. Der er også meget delte meninger om brugen af et tredjesprog (som oftest engelsk) til kommunikation i grænseområder. Nogle ser det som et realistisk alternativ til at lære hinandens sprog, mens andre er fortalere for behovet for at beskytte brugen af grænseområdernes egne sprog.

»Længerevarende uddannelsesprogrammer til forbedring af sprogkunderskaberne, synlige fordele ved at forstå sine naboer (statistikker, som viser situationen på arbejdsmarkedet, prognoser for, hvilke

færdigheder der vil være brug for på arbejdsmarkedet, gratis adgang til data for borgere).«

»Det burde være obligatorisk i alle skoler i grænseområder at lære sproget i det nærmeste naboland (dvs. inden for 50 km fra grænsen), så eleverne i det mindste får et grundlæggende kendskab til sproget. Desuden er det mediernes opgave at fortælle folk om nabolandets sprog og vise fordelene ved at lære det; de burde jævnligt udsende et større antal radio- og tv-programmer på det pågældende sprog i grænseområdet. Der skal være regelmæssig kontakt for lærere, elever og studerende.«

BESVÆRLIG FYSISK ADGANG

Besværlig fysisk adgang er den tredjemest nævnte hindring (relevant for 32% af respondenterne).

Hindringer

Ligesom med retlige og administrative hindringer... udløste besværlig fysisk adgang et meget stort antal kommentarer som svar på åbne spørgsmål: én ud af tre respondenter kommenterede yderligere på dette, hvor de beskrev, hvilken indvirkning det havde på deres liv, og kom med løsningsforslag.

De vigtigste problemer var:

- ⊕ mangel på infrastruktur
- ⊕ infrastrukturens lave kvalitet/sikkerhed, utilstrækkelige udbygning og vedligeholdelse
- ⊕ mangel på integrerede offentlige transportsystemer ved grænsen
- ⊕ mangel på forbindelser (især tog) og for sjældne forbindelser
- ⊕ forskellige regler og standarder i forbindelse med transport
- ⊕ trængsel og lang transporttid for pendlere
- ⊕ omkostninger ved at krydse grænsen.

Manglen på transportforbindelser nævnes i forskellige sammenhænge, men der er dog

én grundlæggende forskel: i nogle tilfælde er der behov for en **bedre infrastruktur/ flere overgangssteder** med henblik på at afhjælpe dårlig integration og begrænset adgang i grænseområder (for eksempel, **naturlige grænser** såsom floder og bjerge). I disse tilfælde er fysisk adgang et meget grundlæggende problem, som påvirker de andre grænseoverskridende interaktioner. I andre tilfælde hindres interaktion på tværs af grænsen ikke af naturlige hindringer, **men den højere grad af interaktion medfører et endnu større behov i form af transport og forbindelser** (såsom et stort antal pendlere men begrænsede offentlige transportforbindelser).

Et emne, der går igen, omhandler **integrerede offentlige transportydelser** i grænseområder, og det er et af de vigtigste problemer, som respondenterne står overfor i dagligdagen. Forskellige offentlige transportsystemer, som fungerer isoleret fra hinanden uden at tage hensyn til, hvad der sker på den anden side af grænsen, nævnes ofte. Som årsag til mange af hindringerne for integrerede offentlige transportydelser

nævner mange respondenter kompleksiteten af regler, lovgivning og administrative procedurer, der hæmmer samarbejdet. Nogle understreger, at **markedskræfterne ofte medfører et udbud af transporttjenester, som ikke står mål med behovene hos nogle borgere i grænseområderne**, hvilket tvinger dem til at tage bilen, da det er det eneste reelt brugbare alternativ, når de skal krydse grænsen.

Der omtales også forskellige net: nogle fokuserer primært på vej- og jernbanenet, der forbinder større byer med hinanden, mens andre omtaler sekundære net og flere lokale forbindelser. Kommentarerne fremhæver både det **utilstrækkelige antal forbindelser, den dårlige kvalitet og vedligeholdelse af infrastrukturen. Infrastrukturens tilstand og transportmulighederne diskuteres også, sammen med klager over trængsel og lang rejsetid/pendlingstid.** Grænsekontroller og -procedurer nævnes som hindringer, der giver længere rejsetid, og et par respondenter nævner sikkerheden på vejene.

Et andet **vigtigt område for respondenterne er prisen**; mange finder det for dyrt at rejse over grænsen jævnligt. Det er særligt tilfældet i grænseområder, hvor der er

foretaget omfattende infrastrukturinvesteringer (for eksempel Den Engelske Kanal mellem Storbritannien og Frankrig/Belgien og tunneller i bjergområder). Igen nævnes markedskræfterne som forklaring på de høje priser, der ikke matcher behovene hos dem, der rejser ofte, og som de facto bidrager til mindre interaktion på tværs af grænserne.

»Et stort antal indbyggere i Lubawka arbejder i Den Tjekkiske Republik, og deres problemer er blevet løst af arbejdsgiverne, som stiller transport til rådighed fra Lubawka. Denne løsning kan dog ikke bruges af turister. Der er godt nok en togforbindelse om sommeren, men ellers er der kun en bus. Der er ikke nok forbindelser.«

»Tilgængelighed: den offentlige transport stopper som regel ved grænsen, og det betyder, at der er en hindring for adgang til nabolandet. Man kan så tage et tog eller en bus, men det er ikke altid en pålidelig løsning.«

»Transportforbindelserne er meget værre end internt i de respektive lande. Der er ikke nogen direkte tog- eller busforbindelse mellem Freiburg og Colmar — en situation, der ville være utænkelig mellem to byer så tæt på hinanden i det samme land. Togforbindelser

på tværs af grænserne bør ikke udelukkende vurderes ud fra et cost/benefit-synspunkt. De kan også have en selvforstærkende virkning; det er for eksempel den eneste måde, som unge franskmænd ville kunne pendle til Tyskland på.«

Mulige løsninger

Mange af løsningsforslagene er baseret på **den grundlæggende idé om offentlige investeringer i transportforbindelser** og infrastruktur samt offentlig (økonomisk) støtte til reduktion af prisen for adgang til den anden side af grænsen. Nogle respondenter omtaler EU-projekter og -målsætninger, for eksempel udviklingen af TEN-T-korridorer i grænseområder.

Respondenterne fremhæver behovet for at **tænke på transport mellem lande på en integreret måde**, og se funktionsområder, der rækker længere end grænserne. Strategier på tværs af grænserne, tilstrækkelig planlægning og koordination mellem nøglespillere er omdrejningspunktet i mange forslag. Respondenterne udtrykker også et ønske om at se private initiativer, for eksempel blandt nationale transportvirksomheder,

vognmænd eller turistbranchen samt udviklingen af flere offentlige-private partnerskaber med henblik på at forbedre den fysiske adgang.

Mange retlige og administrative elementer identificeres også som kilden til problemer med at sikre bedre fysisk adgang, som f.eks. manglen på harmoniserede standarder eller grænseoverskridende billetsystemer.

»Støtte fra EU-midler bør hovedsagelig fokusere på grundlæggende opbygning af forældet infrastruktur i grænseområder på begge sider af grænsen.«

»Der skal planlægges offentlige transporttydelser (bus og tog) på tværs af grænserne. Priserne skal harmoniseres.«

»Fra et nationalt/regionalt perspektiv skyldes disse problemer i høj grad det lokale offentlige transportsystem, som ikke tager hensyn til naboregionen. [...] Et indledende skridt i den rigtige retning ville være at indføre grænseoverskridende billetsystemer og rejseinformation for det lokale offentlige transportnet. Bedre koor-

dination afhænger af trafikskabernes og de store operatørers velvilje.«

OFFENTLIGE MYNDIGHEDERS INTERESSE I AT ARBEJDE SAMMEN

Offentlige myndigheders interesse i at arbejde sammen er den fjerdemest nævnte hindring og anses for at være relevant af 29% af respondenterne. Dette emne gav markant færre kommentarer og forslag som svar på de åbne spørgsmål end andre hindringer.

Hindringer

Lokale myndigheder og politikere er de mest omtalte instanser i disse besvarelser, og i et vist omfang også deres regionale modstykker. **For det første ses samarbejde på tværs af grænserne i vidt omfang som værende meget afhængigt af den specifikke lokale kontekst.** Det betyder, at de enkelte kontaktpersoner, det politiske parti og/eller de enkelte politikeres vilje spiller en afgørende rolle i at bestemme graden af samarbejde. Derfor er samarbejdsånd langt fra normen i offentlige myndigheder, og nogle

gange er interessen på de forskellige sider af grænsen meget forskellig.

Det grundlæggende problem, som mange besvarelser omtaler, er **indtrykket af, at de lokale politikere faktisk ikke er klar over eller overbevist om fordelene ved samarbejde på tværs af grænserne.**

Den manglende interesse for at arbejde sammen forklares også som værende et udspring af samfundsmæssige, kulturelle og sproglige forskelle, hvilket gør personlig kontakt meget svært. Alene det ikke at forstå nabolandets sprog og dets forvaltning udgør en hindring for lokale myndigheder.

Nogle respondenter siger, at det er deres indtryk, at de **nationale myndigheder** ikke har grænseområdernes problemstillinger på dagsordenen, eller at grænseoverskridende spørgsmål ikke påvirker nok mennesker til at udløse interesse på nationalt plan.

Mulige løsninger

Nogle løsninger handler om at **øge de lokale og regionale**

politikeres kendskab til fordelene ved samarbejde på tværs af grænserne, for eksempel gennem økonomiske analyser og en indsats for at forske videnskabeligt i grænse-relaterede behov. Desuden omfatter en betydelig del af løsningsforslagene at **fremme forbindelser og udvekslinger på både personligt og administrativt plan** med henblik på at nære gensidig forståelse. Forskellige arrangementer, der samler relevante interessenter i samarbejde på tværs af grænserne og lokale og regionale myndigheder, nævnes som én måde at komme videre på.

Nogle kommentarer placerer ansvaret hos borgerne og samfundet, og siger, at det er op til dem at ændre situationen og gøre de offentlige myndigheder mere interesserede i samarbejde på tværs af grænserne. På en måde, **fremlægges de offentlige myndigheders mangel på interesse i at arbejde sammen (i disse besvarelser) som en afspejling af manglen på interesse fra borgerne selv**. Flere initiativer på borgerniveau er således én indfaldsvinkel til en løsning. I et par af besvarelserne præsenteres de offentlige myndigheder endog som værende forud for samfundet, men uden en egentlig bred opbakning. Det skal dog også siges, at andre respondenter fremhæver det

faktum, at der nok findes borgerinitiativer, men at de ikke har nok opbakning hos politikere og relevante myndigheder. Ikke desto mindre afslører bidragene, ud over disse diskussioner og lokale forskelle, at der findes en dynamik mellem samfundet og myndighederne om en generel vilje til at arbejde sammen.

»På politisk niveau er samarbejde på tværs af grænserne endnu ikke en given eller automatisk ting. Grænseoverskridende aktiviteter er mere en »bonus« end en del af løsningen på de problemer, som ingen kan løse på egen hånd.« → Løsningsforslag: »Kommunikation mellem forvaltninger, f.eks. personaleudvekslingsprogrammer, bør forbedres.«

»For få politikere er overbeviste om fordelene ved samarbejde på tværs af grænsen.« → Løsningsforslag: »Større tilskyndelse til, at lokale myndigheder fremhæver fordelene ved samarbejde på tværs af grænsen for deres lokalsamfund.«

»Oprettelse af et årligt politisk arrangement på tværs af grænsen.«

»At skabe og vedligeholde kontakter sker oftest gennem organisationer i civilsamfundet. Det ville være rart også at få støtte fra højere niveauer.«

ØKONOMISKE ULIGHEDER

Efter hyppighed er **økonomiske uligheder** – den femtemest nævnte hindring, og den anses for at være relevant for 29% af respondenterne. Den omtales i cirka 15% af svarene på åbne spørgsmål.

Hindringer

Økonomiske uligheder **beskrives ofte som en sag med to sider** – dvs. at det både er en hindring og en mulighed (i det mindste for bestemte grupper). Når den identificeres som en hindring, omhandler et af de oftest nævnte aspekter **forskelle på arbejdsmarkedet og i lønninger** som har tendens til at tiltrække personer på den ene side af grænsen, hvilket skaber en ensrettet strøm. I en vis udstrækning kan dette være en fordel, fordi det mindsker arbejdsløshedsprocenten, men det medfører også en stor risiko for at stille den anden side af grænsen dårligere, fordi den vil være mindre attraktiv, så arbejdskraften forsvin-

der. Denne forskel kan være endnu større i lyset af forskellige skattepolitikker og -systemer, hvilket også skaber en ubalance i lokale beskatningsniveauer.

Fra forbrugers perspektiv er det andet store problem, der nævnes, det faktum at nogle varer og tjenesteydelser er dyrere på den ene side af grænsen, hvilket afholder indbyggerne på den anden side fra at rejse til nabolandet. Disse **økonomiske uligheder medfører asymmetriske strømme** mellem grænseområder og beskrives som at føre til et »dyk« i handlen på den dyrere side af grænsen. **Forskellige beskatnings- og moms-niveauer omtales også som en komponent i disse økonomiske uligheder.** I forbindelse med at købe varer og tjenesteydelser, **gør forskellige valutaer økonomisk udveksling på tværs af grænsen sværere**, eller også skaber det usikkerhed på grund af de svingende vekselkurser.

Et andet aspekt, der nævnes, er det faktum, at forskellige økonomiske strukturer på den ene side af grænsen hæmmer mulighederne for økonomisk samarbejde og **reducerer fælles interesser mellem naboer i at samarbejde på grund af forskellige udfordringer og prioriteringer.**

»De højere leveomkostninger i Grækenland sammenlignet med Bulgarien giver ikke mulighed for hyppige eller længerevarende besøg i landet.«

»Luxembourg har en urimelig konkurrencemæssig fordel i forhold til Frankrig, fordi arbejdsgivernes omkostninger og udgifter til sociale ordninger er ulige. [...] Derfor forsvinder arbejdspladserne på den franske side af grænsen, da de »grænseoverskridende« virksomheder systematisk vælger at basere sig i Luxembourg.«

»Det er ikke let at finde kommuner eller regioner, der har de samme udfordringer.«

Mulige løsninger

Et karakteristika ved disse kommentarer er det særdels høje antal tilfælde (omkring ét ud af fire), hvor **der ikke anføres et tilhørende løsningsforslag — nogle gange angives der bare et »Det ved jeg ikke« eller »?«.** Respondenterne siger ofte, at det er et svært problem at løse, i det mindste på kort sigt, og/eller at situationen udjævner sig langsomt.

Der kan dog identificeres nogle overordnede kategorier for løsningerne:

- ⊕ **(Fælles) udvikling af den side af grænsen, hvor der er færrest muligheder**, lavere lønninger osv. Dette omfatter en række foranstaltninger som f.eks. bedre koordinations mellem uddannelsessystemerne og beskæftigelsesbehovene, mere vægt på lokale specialiseringsområder. Især anser nogle personer samhørighedspolitikken og Interreg for at have potentiale til at skabe konvergens på lang sigt.
- ⊕ **Handling i forbindelse med nationale politikker, især finanspolitikker, som skaber incitament for virksomheder og mennesker til at være mobile, samt skatter.** I nogle tilfælde efterspørger respondenterne bedre harmonisering. Det foreslås også at gøre det obligatorisk for myndighederne at vurdere grænseoverskridende virkninger af økonomiske konsekvenser, når skatte- eller moms-systemer ændres.
- ⊕ **Oprettelse af kompenserende eller korrigerende systemer, når uligheder ikke kan undgås**, som for eksempel skatteudligningssystemer, der er både nationale og grænseoverskridende.

»I øjeblikket er det meget svært at finde løsninger på denne hindring. Beskatning kunne måske lette situation.«

»Det ville være meningsløst at forsøge at kæmpe imod den økonomiske tiltrækning fra Schweiz. Frankrig ville være bedre tjent med at identificere lovende sektorer og hæve niveauet for faglige kvalifikationer. I den forbindelse ville gennemførelse af en strategi til udvikling af videregående uddannelser i regionen Genevois Français (området omkring Genève og opland) også være et mere effektivt svar på de lokale virksomheders behov og dæmme op for tabet af arbejdskraft.«

»Opret et skatteudligningssystem baseret på antallet af grænsearbejdere eller endda deres indkomst.«

SOCIOKULTURELLE FORSKELLE/MANGEL PÅ TILLID

Sociokulturelle forskelle og mangel på tillid var de to hindringer, som respondenterne valgte mest sjældent: henholdsvis 19% og 11%.

Hindringer

I svarene på de åbne spørgsmål blev der snakket om sociokulturelle forskelle dobbelt så meget som mangel på tillid. **Kommentarerne har mange ligheder, og nogle gange har respondenterne endda også selv koblet dem sammen i egne kategorier, som f.eks. »mentalitet«, hvilket kræver en fælles analyse.**

Generelt anføres manglende forståelse for forskellige sociokulturelle sammenhænge som en faktor, der er nært forbundet med mangel på tillid til naboerne. Det **beskrives også nogle gange blot som mangel på interesse**. Manglende kendskab til nabolandets kultur og samfund omtales på alle

niveauer. I nogle tilfælde omtales manglen på tillid direkte som værende **nedarvet gennem historien, hvilket vil tage tid at genskabe eller genopbygge**.

Mulige løsninger

Størstedelen af løsningsforslagene omfatter **udvikling af forskellige typer af udveksling og interkulturelle/uddannelsesmæssige projekter med forskellig udformning og størrelse**, for eksempel mindre peer-to-peer-projekter samt bredere kulturelle projekter fra en tidlig alder, hvilket vil skabe mulighed for dybere, systemisk og længerevarende samarbejde. **Sprog angives også som en anden vigtig faktor i at styrke tilliden og bidrage til at mindske de sociokulturelle forskelle**. Desuden anbefales projekter for folk i alle aldre og på alle niveauer, herunder for politikere og offentlige forvaltninger. Erasmus/Erasmus+ nævnes som et konkret program, der allerede er katalysator på dette område, men som kunne anvendes bedre til at løse dette problem. Nogle respondenter går videre og foreslår oprettelse af en fælles grænseidentitet, for eksempel

gennem undervisning i fælles historie eller kultur.

Respondenterne understreger også **mediernes rolle i forbindelse med at fremme nabolandenes kultur**: interesse og nysgerrighed kan næres ved at udvikle grænseoverskridende medier eller at øge mediernes dækning af grænseoverskridende spørgsmål. Generelle oplysningskampagner anbefales også.

Endelig beskrives begge hindringer af nogle som værende mere tidskrævende og sværere at løse, men, **når de er løst, vil de lette skabelsen af løsninger på andre områder**, da de vil medføre mere aktivt samarbejde.

»Lav muligheder for at møde naboerne på alle områder: i skoler (udveksling), på arbejdspladsen (fælles praktikophold, fælles arbejdsmarked), i fritiden og privat (offentlige festligheder).«

»Fremme af økonomisk aktivitet og investering i grænseområder, mere opmærk-

somhed til de lokale medier, der skriver om aktuelle emner i naboområderne på den anden side af grænsen.«

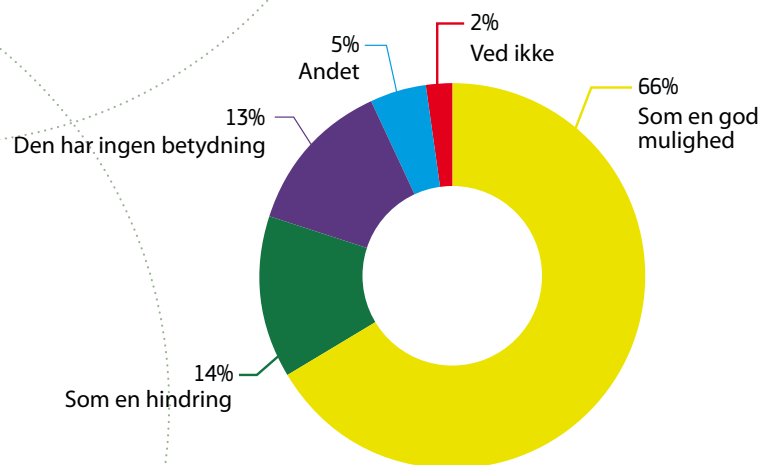
»Mere tilskyndelse til at lære sprog: flere skoleprojekter og ekskursioner til det andet land.«

»Grænseoverskridende tv-stationer (som f.eks. ARTE DE-FR).«

KAPITEL 5

Holdninger til samarbejde på tværs af grænserne

Figur 6: Hvordan ser du grænsen i dit område?

I tilknytning til de forskellige spørgsmål om hindringer i grænseområder blev respondenterne også bedt om at give deres syn på grænsen i deres område, og hvordan samarbejdet på tværs af grænserne havde udviklet sig i de seneste ti år.

Som vist i figur 6 anser to ud af tre respondenter grænsen for at være en god mulighed, mens den sidste tredjedel hovedsagelig er delt mellem dem, der ser den som en hindring (14 %), og dem, der mener at den ikke har nogen betydning (13 %).

Respondenterne blev spurgt om udviklingen af samarbejdet på tværs af grænserne i området i løbet af de seneste ti år, og figur 7 viser, at to tredjedele af respondenterne mente, at det var blevet bedre, mens omkring én ud af fem mente, at det ikke var blevet bedre. Næsten en fjerdedel af respondenterne svarede, at de ikke vidste det.

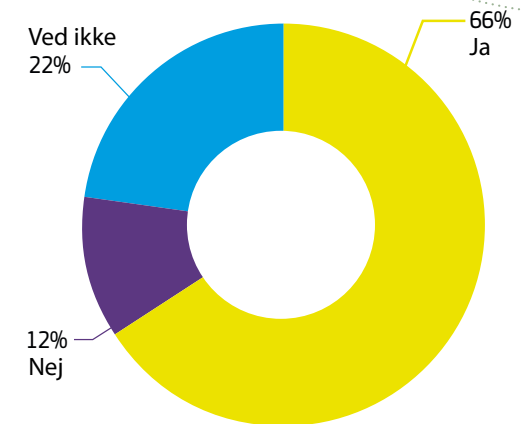

Respondenterne blev derefter bedt om at begrunde deres valg. De væsentligste forbedringer, der blev omtalt, var:

- ⊕ En opfattelse af, at der var større interesse for og bedre kendskab til fordelene ved og nødvendigheden af at samarbejde, herunder for eksempel bedre adgang til grænseoverskridende data, tættere bånd mellem grænsesamfundene samt mere politisk opbakning til samarbejde.
- ⊕ De generelle kompetencer i forhold til samarbejde på tværs af grænserne, særligt angående koordination, drift/forvaltning og i nogle tilfælde integration af grænseoverskridende politiske målsætninger på »almindelige«/indenlandske områder. Der er også mere samarbejde mellem offentlige myndigheder, aftaler og udveksling af idéer og erfaringer, herunder studierejser, dataudveksling, grænseoverskridende uddannelse og fælles projekter.

- ⊕ Flere grænseoverskridende arrangementer og kommunikation om samarbejde på tværs af grænserne samt større synlighed af projekter og programmer. Desuden er der sket en stigning i kendskabet til fordelene ved grænseoverskridende projekter parallelt med en væsentlig udvikling af sådanne projekter på flere forskellige områder. Partnere har fået erfaring i samarbejde på tværs af grænserne og udvidet deres aktionsområde.
- ⊕ Flere finansieringsmuligheder og større kendskab til finansieringsmuligheder for grænseoverskridende initiativer, herunder EU-finansiering, hvor særligt Interreg ofte nævnes som en specifik initiator og facilitator af samarbejde i grænseområder.

Figur 7: Er samarbejdet på tværs af grænserne blevet bedre i dit område i løbet af de seneste ti år?

Generelt nævnes det ofte, at Interreg har været en positiv kraft i grænseoverskridende samarbejde i hele Europa. Desuden ses landets kontekst i flere tilfælde som at have haft en meget stor indflydelse på forholdene for samarbejde på tværs af grænserne. For eksempel beskrives tiltrædelse af Schengenområdet og/eller tiltrædelse af EU af nogle som vigtige milepæle, der i høj grad har forbedret forudsætningerne for grænseoverskridende samarbejde.

På den anden side er der stadig plads til forbedringer på følgende områder:

- ⊕ Interessen for samarbejde på tværs af grænserne beskrives i nogle tilfælde som relativt ulige mellem partnerne. Der er kommentarer om bæredygtigheden af samarbejde på tværs af grænserne, hvor der skabes forbindelser, som så ikke vedligeholdes på lang sigt, for eksempel i form af permanente eller ineffektive og utilstrækkelige samarbejdsstrukturer.
- ⊕ Der udtrykkes også kritik i forbindelse med finansiering, hvor ansøgningsprocedurerne til tider er komplicerede, og finansiering af samarbejdsprojekter er begrænset til EU-projekter.

Den økonomiske krise beskrives generelt som værende en negativ kontekst for samarbejde på tværs af grænserne. I nogle tilfælde angives den som havende medført »indadskuede« holdninger. Der nævnes problemer med »stagnerende« eller endda lavere interesse for samarbejde på tværs af grænserne. Desuden refererer nogle specifikke kommentarer til behovet for større samarbejdsindsatser i erhvervslivet for at fuldføre det indre marked.

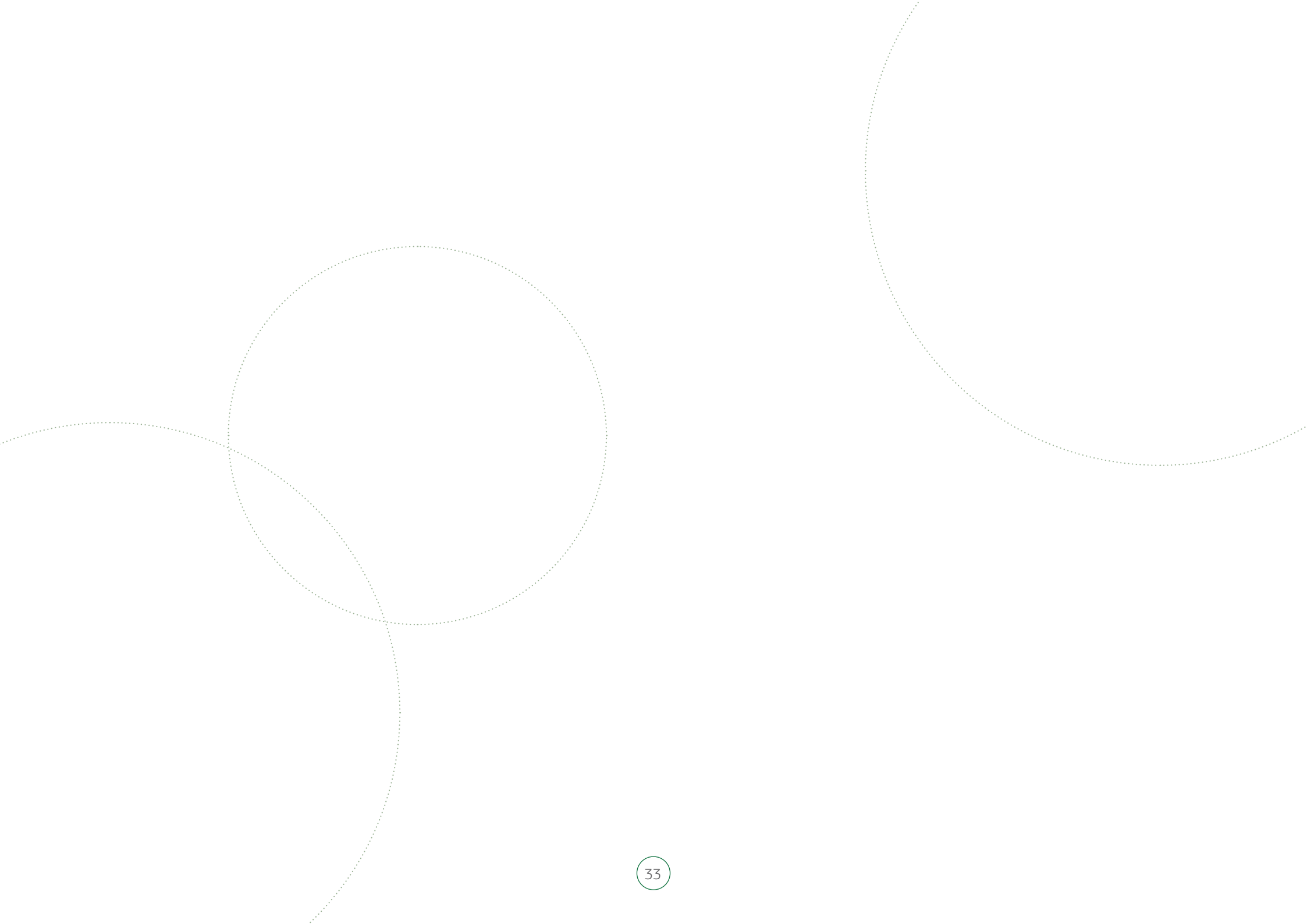
»Bedre analyse af fælles problemer, udfordringer og behov på tværs af grænserne. Bedre koordination af politiske målsætninger på EU-plan og på nationalt og regionalt plan (flerniveaustyring). Bedre integration af grænseoverskridende regionalpolitiske mål.«

»Udvidelse og diversificering af Interreg i løbet af de 25 år, det har været aktivt, har uden tvivl forbedret samarbejdet på tværs af grænserne markant ved de fleste europæiske grænser, men der er stadig en del, der skal gøres alle steder.«

»Kommunen fastholdt og støttede ikke de internationale forbindelser, den havde skabt tidligere.«

»Samarbejdet er begrænset til gennemførelsen af EU-programmer, som kræver et tematisk fokus. Det er svært at opnå store infrastrukturinvesteringer, da beslutningerne ville kræve finansiering fra EU. Politiske prioriteringer har dog tendens til at fokusere mere på byområder og tætbefolkede områder.«

KAPITEL 6

Konklusioner

Denne sammenfatning af resultaterne af den offentlige høring, som blev udført af GD Regio, viser, at **på trods af Interregs bidrag til udviklingen af samarbejde på tværs af grænserne i EU er mange hindringer i grænseområderne ikke noget, bidragene direkte kan afhjælpe**, og hindringerne giver en række forskellige udfordringer. Nogle gange er de flerdimensionelle, hvilket for eksempel betyder, at definitionen og oprindelsen af en hindring udspringer i forskellige områder — for eksempel for-

klares utilstrækkelige grænseoverskridende transportsystemer (som hører til kategorien besværlig fysisk adgang) som stammende fra manglende harmonisering af tekniske standarder (som hører til kategorien retlige og administrative hindringer). Ikke desto mindre omtales flere hindringer gentagne gange — det er tydeligt, at retlige og administrative hindringer er dem, der nævnes oftest, uanset kontekst eller respondentprofil.

Respondenterne er dog kommet med mange forskellige løsningsforslag, hvilket indikerer, at der på lang sigt skulle være bedre muligheder for at afhjælpe eller i det mindste mindske de fleste hindringer. Dermed vil den grænseoverskridende evaluering nu rette fokus mod en dybere analyse af den store gruppe af retlige og administrative hindringer. Holdninger, idéer og forslag, der er modtaget som svar på denne offentligt høring, vil blive taget i betragtning sammen med andet materiale, der er indsamlet under processen. Slutresultatet vil være konkrete anbefalinger om,

hvad der kan gøres for at overvinde de resterende hindringer, og de vil blive præsenteret i form af et »dokument om spørgsmål«, som er planlagt til udgivelse i 2017.

Denne offentlige høring viser også, at sprogbarrierer og besværlig fysisk adgang ofte også nævnes som hindringer. Den meget høje relevans, som hindringer af fysisk adgang har i denne undersøgelse, bekræfter, at det er tvingende nødvendigt at arbejde på grænseoverskridende mobilitet i grænseområder, og at planer, politikker og prioriteringer skal tilpasses bedre til de specifikke behov i disse regioner. Det samme kan siges om sprogbarrierer, som er et tilbagevendende og tværgående tema. Besvarelserne antyder, at mange af de hindringer, som grænseområderne indeholder, ofte stammer fra en manglende forståelse af naboernes sprog, hvilket hæmmer adgang til information, samt et utilstrækkeligt socio-kulturelt kendskab til nabosamfundet. Det minder os om det faktum, at interaktioner ikke sker i et lingvistisk tomrum, men at de

er baseret på personlige udvekslinger, som kan være lettere på sprog, der ligner hinanden, eller via sprogundervisning. **Disse to overordnede temaer kan betragtes som grundlæggende forudsætninger for udviklingen af grænseområder. Det faktum, at de diskuteres meget i bidragene til denne offentlige høring, antyder, at de ikke må overses, og at samarbejde på disse områder både skal sikres og fremmes.**

På den anden side er det rart, at mangel på tillid nævnes så forholdsvis sjældent som en hindring i grænseområder, på den måde at det indikerer, at der er et godt grundlag for udvikling af samarbejdet i grænseområderne. **Det faktum, at såvel tillid som sociokulturelle forskelle og sprogbarrierer er et endnu mindre problem for dem, der krydser grænsen oftest, er særligt opmuntrende.** Det tyder på, at mere interaktion med nabosiden af grænsen går hånd i hånd med en bedre forståelse. Og selvom det er vanskeligt at afgøre, hvad der kom

først, **taler det for at fremme udveksling så meget som muligt.** Dette understøttes også af den løsning, der ofte foreslås i forbindelse med en opfattelse af mangel på tillid og sociokulturelle forskelle, som det at deltage i kulturelle og sproglige udvekslingsprojekter.

Høringen afslører også en forholdsvis stor gruppe af respondenter, som anser offentlige myndigheders (mangel på) interesse i at arbejde sammen som en grænsehindring i sig selv. **Det kan selvfølgelig bare være den måde, det opfattes på snarere end virkeligheden, men det bør tjene som et vink med en vognstang angående kommunikationsindsatsen fra offentlige myndigheder involveret i grænseoverskridende samarbejde.** Der er også behov for mere dialog mellem de forskellige niveauer af offentlig forvaltning, idet mange besvarelser indikerede en opfattelse af et misforhold mellem grænseomfundenes prioriteter og prioriteterne i de højere niveauer af offentlig forvaltning.

Muligvis vil besvarelserne af denne høring ikke komme som en overraskelse for folk, der arbejder med samarbejde på tværs af grænserne — de fleste hindringer, der nævnes, er allerede kendte, og hver dag arbejder mange forskellige aktører i udstrakt grad på at løse dem. Men hvis de anvendes fornuftigt, kan disse resultater udgøre et konstruktivt udgangspunkt for en fornyet diskussion om, hvordan vi kommer videre i fremtiden.

Det kunne også være en motivation for det videre arbejde. Det store antal hindringer, der blev nævnt, viser sammen med de tilhørende løsningsforslag, at der er stor vilje til at forbedre og intensivere samarbejdet på tværs af grænserne i hele Europa. GD Regio vil derfor gerne afslutte denne sammenfattende rapport med at takke alle deltagere for deres værdifulde bidrag til denne øvelse.

FÅ MERE AT VIDE

Nyttige links:

Den grænseoverskridende evaluering:

http://ec.europa.eu/regional_policy/da/policy/cooperation/european-territorial/cross-border/review/#1

Interreg:

http://ec.europa.eu/regional_policy/da/policy/cooperation/european-territorial/

FODNOTER

- (1) Der er flere oplysninger om den øverste ledelses roadshow på: http://ec.europa.eu/regional_policy/da/policy/cooperation/european-territorial/cross-border/review/#1
- (2) REGIO-CONSULTATION-BORDER-OBSTACLES@ec.europa.eu

- (3) Blandt de 38 respondenter, der valgte »Andet« som bopælsland, eller som ikke svarede:
  - var seks tvær-europæiske organisationer og blev derfor ikke bedt om at svare;
  - angav 24 navnet på et EU-land eller en region eller en by i et EU-land i feltet til nærmere angivelse: 4 DE, 4 FR, 4 RO, 2 NL, 2 PL, 2 UK, 1 GR, 1 LV, 1 FI, 1 HU, 1 LT, 1 PT
  - kom fem fra et land uden for EU; to fra Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien, en fra USA, en fra Bosnien-Hercegovina og en fra Georgien
  - angav tre navnet på en grænseregion/et program: 1 ES/PT, 1 IE/UK, 1 FR/CH.

- (4) Dette kan sammenlignes med resultaterne af Flash Eurobarometer nr. 422, hvori 47 % af de adspurgte indbyggere i grænseområder aldrig har været på den anden side af grænsen. For flere oplysninger henvises til: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/european-territorial/cross-border/#5

- (5) Til sammenligning viste Flash Eurobarometer nr. 422, at 31 % af indbyggerne i EU-grænseområder kender til EU-finansierede samarbejdsaktiviteter

på tværs af grænserne. Det kan forklares med det faktum, at respondenterne til den offentlige høring bidrog frivilligt, men metodologien for det nævnte Eurobarometer omfattede udspørgen af en tilfældigt udvalgt stikprøve af beboere i grænseområderne. I denne offentlige høring sagde 19 %, at de ikke havde hørt om det europæiske territoriale samarbejde eller Interreg.

- (6) Dette spørgsmål var kun relevant for enkeltpersoner (privatpersoner og selvstændige) og virksomheder.
- (7) Flash Eurobarometer nr.: 422 viser også, at indbyggerne i grænseområder med høj grænseoverskridende mobilitet oplever et høje niveau af retlige og administrative hindringer.
- (8) Dette spørgsmål var kun relevant for enkeltpersoner og virksomheder. Formålene med at krydse grænsen udelukkede ikke hinanden; respondenterne kunne vælge mere end et.
- (9) Alle citater i denne brochure er blevet oversat i forbindelse med udarbejdelsen uanset besvarelsens oprindelige sprog.

SÅDAN FÅR MAN FAT I PUBLIKATIONER FRA EU

Gratis publikationer:

- et eksemplar:
via EU Bookshop (<https://bookshop.europa.eu>);
- flere eksemplarer eller plakater/kort:
hos Den Europæiske Unions repræsentationer (http://ec.europa.eu/represent_da.htm);
hos delegationerne i ikke-EU-lande (http://eeas.europa.eu/delegations/index_da.htm);
ved at kontakte Europe Direct (http://europa.eu/europedirect/index_da.htm) eller ringe på 00 800 6 7 8 9 10 11 (frikaldsnummer fra overalt i EU) (*).

(* Oplysningerne er gratis ligesom de fleste opkald (nogle operatører, telefonbokse eller hoteller kan dog kræve penge for opkaldet).

Priced publications:

- via EU Bookshop (<https://bookshop.europa.eu>).

Publikationskontoret

ISBN 978-92-79-57389-7
doi:10.2776/5925